

Karácsoni beszéd.¹

Irta: **Ádámosy Gábor** lelkész.

Alapige, János 1, 42.: Megtaláltuk a Messiást! mely azt teszi, ha megmagyarázod, Krisztus.

Üdvözlégy kedves karácson, a keresztény világ áldott ünnepe! A te szelid fényed világít ma a családi boldogság és társadalmi élet minden viszonyában. Megzendül ma templomainkban a bethlemi pásztorok éneke, melynek hangjaira fölemelkedni vágnak a lelkek a föld porából az eszmék világába, hogy az emlékezés fényével világítsuk meg az emberiséget megváltó eszmék bölcsőjét, a bethlemi jászolt. Lelkünk e napon az időnek regés távolán mereng. Részt veszünk azon kornak vágyaiban és reményeiben, győzelmeiben és csalódásaiban. Látjuk, mint jelenik meg egy új égnek és új földnek szelid hirnöke, Jézus.

Midőn az emberiség vallásos érzelmei belemerülnek a választott nép komor világnézeteinek reménytelenségébe, majd az olympusi istenek játékaiktól immár elfordult hitetlenségbe, a töprengő lelkekben fölhangzott az isteni szózat: „ne féljete!” És ime a testiség láncába bilincselte emberiség öntudatra ébred, fölismeri önön szellemét, szabadságát, magasztos hivatását és magas erkölcsi lényét.

Fent és alant, a népnek bölcsei és egyszerű gyermekei egyaránt foglalkoztak a Messiás eljövételének eszméjével. A zsidó népnek régi dicsőségét már csak a multnak emlékei hirdették. A költők merengése, a próféták lelkesült jóslatai, a szolgaság és elnyomtatás titkos sóhajai mozgásba hozták a lelkeket. A gyötrött szívek borongó fájdalommal derülni kezd

¹ Pályadíjat nyert az 1905. évi pályázaton, megjelent a Keresztény Magvető 1906. évi 1. füzetében.

a jövőnek magas reményein. A történelmi multnak derűjét elborító komor felhők közül felhangzik a próféták szózata: jönni fog szebb kor, jobb idő, születni fog egy Messiás, ki teremteni fog új életet. És a Messiást megtalálták... Ott járt közöttük. Lelkének mélységei, szívének szentült érzetei az egész emberiség boldogításának eszméjével egyesültek. Az ő magasztos egyéniségének jellemképző ereje átment a történelembe, és így az isteni kijelentés munkája az ő élete által személyes alakot nyert. Ő egy új kezdet, mely fundamentumon a keresztény világ vallásos élete épült föl.

Jól esik lelkemnek, k. h.! — midőn látom, hogy a mindennapi élet fullasztó légkörében nem vesztettétek még el ezt az alapot, hanem ünnepi érzelmekkel feljöttetek e szent Sionba, hogy a hajdani bölcsekkel tisztességet tegyetek a gyermek Jézusnak. Pedig korunkban hányan s meg hányan hirdetik, hogy a keleti bölcs vezérlő csillaga az emberiség gyermekkorára vezet, azon korra, melynek vágyait és reményeit, eszméit és törekvéseit a való életnek ész-igazságai lerombolják. De hadd hirdessék!... Mert nekünk ez oly bölcselkedés, mely szívünknek vallásos érzéseit megbénítja, mely lelkünknek az örök életre irányzott reményeit a csalódások zivatarával kiöli, nekünk az oly bölcselkedés nem kell. Mit bánjuk, nevezzék hitünket képzelődésnek, erkölcsünket előítéletnek, csak ne ragadják ki szeretetünk karjaiból a mi barátunkat, a mi lelki vezérünket, a mi dicső mesterünket, Jézust; mert ő általa élni fognak bennünk a mindig egy szebb, egy magasztosabb élet felé készítő eszmék, és fülünkbe cseng a pásztorok éneke: „Dicsőség a magasságos mennyekben Istennek, e földön békesség, s az emberekhez jóakarát.”

Én hiszem, hogy ő benne megtalálták a Messiást, ki hadat izent az emberiség zsarnokainak, a bűnöknek, és erős meggyőződésem, hogy korunkban is megtaláljuk őt, ha követjük Jézust hitünkben (I.) és erkölcsünkben (II.).

I.

Jézus tanításaiban az ember fogalmának kiváló méltóságot adott. A törvény szolgaságába bilincselte emberiséget

a szeretet szabadságára emelte. Jézus által újak lettek az emberek; újak az arcok; újak a lelkek; új az élet, új a halál; újak a kötelességek, újak a célok és eszközök. A tarka judaizmusból egy egységes kép bontakozik ki lelki szemünk előtt. Szépek a színek, megkapóak az alakok, egyszerűek a kifejezések!

A törvény Istene haragszik és büntet, a Jézus atyja szeret és megbocsát. Az Úrnak haragja előtt megalázkodva zokog a halandó. Az Atya szeretete előtt bizalommal tekint az égre az örök élettel megáldott ember. Az Úr szolgája helyett megjelenik az Atya gyermeke. Szeretet és szabadság a légkör, melyben a lélek fölszáll Istenéhez. Egyszerűség és őszinteség, remény és bizalom, szeretet és megbocsátás lengi át az emberek világát. A teremtés gondolata és a teremtmény fogalma közeledik egymáshoz. A szeretet végtelensége a kapcsol, mely összeköt Istenünkkel; bizalom a viszony, mely Atya és gyermek között kifejlődik.

Ő nem merül el az elmélkedések tömkelegében, hanem életével bizonyította azt, hogy ő a valódi Messiás. Innen van az, hogy az ő tanítása két évezred után sem vesztette el az emberi akaratot megszentelő hatalmát. Előtte eszméi győzelmének biztos reménysége, mögötte messiási küldetésének tudata! Az ő hitének forrásából mindig vigasz árad szét a kinsújtotta szív fájdalmára, s lelkünket az ő tudománya a muló létezés világából az örökkévalóság felé vezérli.

A sorsváltozások és különböző lelki állapotok állandó befolyása alatt állunk. Oh mi emberek vagyunk! Hiába mondjátok ti bölcsek, kik kérkedtek világ- és emberismerekkel, hogy az értelem a szükségképpeni körülmények okait egybeveti, határoz, és így éltek. Ne tagadjátok meg, hogy érző szívű emberek vagytok. Lám, jönni fog a fölébresztő szózat: ember ébredj! A fájdalom vaskézzel markol szívedbe. Szép reményeid összetörve, boldoságod megzavarva! Egy röpke pillanat s egy örökkévalóságra valót veszítettél... Fájdalmadat panaszoltad, örömet tovább adtad az embereknek? Mi lett az eredmény? Fájdalmadat csak növelték, örömet irigyelték. Be kellett látnod, hogy az életfolyam nagyobb

hullámverései között csak a vallásos hit, az Istenbe vetett szilárd bizalom tartja fenn lelkednek egyensúlyát.

Igen! A hitnek szárnyain föl kell emelkednünk Istenhez. Nála van vigasz egyedül. „Tőle jó alá minden jó adomány és tökéletes ajándék”. Az eszményi magasságból letekintve a földi életnek durvaságai elsimulnak, a fájdalom békességes tűréssé, az öröm szerény boldogsággá finomul.

Ha bízunk Istenben, nyugalom száll szívünkbe. A bűntudat gyötrő kínjai helyett fülünkbe cseng a megbocsátó szózat: „menj el békével és többet ne vétkezzél”. Ha háborúságot szenvedünk másoktól, biztató ígét hallunk: „boldogok, akik háborúságot szenvednek az igazságért, mert azoké a mennyeknek országa”. Gyűlölted embertársadat? Haragra gerjedtél ellene? Higj Istenben! „Boldogok a békességre igyekezők, mert azok Isten fiainak mondatnak”. Elvesztetted életcélodat? Küzödtél és elfáradtál? . . . Tekints Istenre, higj ő benne, s látni fogod, hogy futsz és el nem fáradsz!

Az Istenben való hit új erőt ad, fájdalmat vigasztal, kísértéseket győz, bűnöket megbocsát, büszkeséget lohaszt, gyűlölséget töröl, hibákat elfedez, fölébreszti a jót, győzelemre segíti az igazságot. A hit egész lényünket áthatja, vágyódunk a jó után, küzdünk az igazságért. Értjük a kis patak csevegését, olvasni tudjuk a felhők ormainak fényírásait . . . Isten kegyelme, Isten jósága mindenütt, természetben, és az emberi életben.

Ily sok nyereségért ki ne igyekeznék szívének vallásos hitét ápolni, növelni? Csak a hitetlen. Ő idegen világban él. Mások a fogalmai az életről, mások erkölcei, reményei, vágyai. Büszkén hirdeti, hogy ő legyőzte az előítéleteket, s állműveltségének tudatában közönnel és megvetéssel néz le a tömegre . . . Szállj magadba embertársam! Gondolj a végre. Lásd be, hogy az elbizakodott értelem a tudomány nagy kérdéseiben belevesz a töprengésbe és bizonytalanságba. Azért nincs, miért kevélykedned. Hisz talán már holnap indulnod kell a nagy útra, s ha lelkedet feldúlta a tagadás szelleme, ha elvesztetted szívednek harmoniáját, boldogan hunyhatod le szemeid ama nagy álmokra? Térj Istenhez, higj ő benne,

mert úgy jó, úgy megnyugtató. Hadd vezessen minket a hitnek birodalmában a Krisztus. Az ő vallásos jelleme hassa át szívünket. Keressük lelkünk világában amaz egyéni vonásokat, melyek a halhatatlan eszmék igazságának élő tanubizonyosságai mibennünk. A Krisztus hívogat. Kövessük őt a bethlemi jászoltól a Golgota keresztjéig. Fordítsuk tekintetünket az ő magasztos hitére, mely az örömben úgy, mint a fájdalomban az isten akaratján való megnyugvás érzelmével olvadt egybe.

De kövessük Jézust erkölcsünkben is.

II.

Életünk célja a tökéletesedés. Hogy pedig e magasztos célt némileg megközelíthessük, érzésünk és akaratunk egyöntetű működésére van szükségünk. Ez az összhang emberi lelkünknek alaptörvényei szerint létesülhet. Lelkünk így szól: élni akarok. Saját egyénisége szerint akar fejlődni, haladni. Központon érezi magát, s a magasabb rendű fogalmak alkotásából saját énjére is levonja a következtetéseket. Érez, tapasztal, gondolkozik, ítél; fél és bátorít, szeret és gyűlöl, örvend és búsul saját egyénisége szerint. Így jelenik meg Isten előtt az öntudatos, erkölcsi ember. Érzelméről és tetteiről számot ad a benne levő isteni elvnek, az erkölcsi öntudatnak. Ha félre lép az igazság útjáról, saját benső bírója támad ellene. Ha rosszat gondol, ha igaztalant óhajt, ha meggondolatlanul fut kába álmok után, ha emberi botorsággal elfordul istenétől, saját erkölcsi lényé támad ellene. Kinos gyötrelém szállja meg egész valóját. Hiába mentegeti magát, hasztalan keres áltató érvel, ok nélkül ölti magára az egykedvűség álcát, — hallja a tiltó szót, mely a nyugtalanság pusztájába űzi egész lényét. Nincsen boldogsága, öröme hiányzik, vidámsága elmúlt. Nyugtalan lesz. Erkölcsi tudata a lelkiismeret szavával ítéletet mond tettei fölött.

Jézus tudományának az ő személyes élete adott erkölcsi tartalmat, midőn szavai és tettei, gondolatai és életének összes mozzanatai az erkölcsi fenenség összhangjában egyesültek.

Igy történt aztán, hogy a keresztény vallás is, mint

történelmi valóság, kiváló erkölcsi tartalmával indult hódító útjára. Mert látták az ő nyomdokain a közös szeretet, az alázatosság, a szívtisztaság, a jellemzilárdság, a külső üres szertartásoktól föloldozott erényes élet elhintett magvait terebélyes fává emelkedni.

Sokan vannak — k. h.!, kik a keresztény vallásnak a történelemben való belépésénél a Jézus személyének kiváló hatását háttérbe szorítják. Azt mondják, hogy a keresztény vallás igazságai mellett a Jézus személye egy véletlen történelmi tény, mert hiszen azok az eszmék bárki más által is meghódításra birták volna az emberiséget... Lehetséges. De akik a szó és a tett, a gondolt eszme és annak megvalósítása között belátják az emberek világában a nagy távolságot, lehetetlen hogy ne kételkedjenek, a pusztá ige ily mérhetetlen hatalmában.

Távol legyen tőlünk, hogy egy másik túlzásba tévedve a történelmi igazságot a mi vallástudományi gondolt igazságunkkal akarjuk helyettesíteni, mert akkor a keleti képzelet színes képeit, avagy ama kor bölcséleti eszméit akarnók ráerőszakolni a Jézus életének történetére. Mi, fölvilágosult keresztények, a Jézus életíróival nem járjuk be a képzelet ama régióit, melyek a csodás születésről és a neki tulajdonított csodákról regélnek. Mi megelégszünk azzal, ha erkölcsi alanyiságunk tudatában követni tudjuk az ő példáját, az ő személyes életét, melyek meggyőznek minket arról, hogy ő az emberiség megváltója, tanítómestere, lelki vezetője amaz ország felé, mely nem e világból való.

Föl a szívvel, föl az erkölcsi akaratral k. h.! Ápoljátok szívetekben a hitnek fenkölt érzelmeit, igyekezzetek éltetekben megvalósítani a Jézusban fölismert erkölcsi eszményképet. Akkor fogunk hozzá méltóan ünnepegni, s akkor lesz „dicsőség a magasságos mennyekben Istennek, e földön békesség s az emberekhez jóakarát.” Ámen.